

Osnova rediguje občanský zákoník jako zákon, který má stanoviti jen základní rysy soukromého práva, a tomu odpovídá také úprava majetkového práva manželského: v hrubých rysech zákonné právo majetkové a zásady smluv svatebních. Domníváme se však, že ustanovení tato bude nutno doplniti speciálním zákonem o svatebních smlouvách, v němž by se přihlíželo nejen k soukromoprávním předpisům, nýbrž i k předpisům veřejnoprávním, fiskálním a administrativním. Osnova je jistě velmi důsledná a logicky ucelená, ale natolik pružná, že připouští další zevrubnější úpravu zvláštními předpisy ve směru právě naznačeném.

V. Zákonné majetkové právo manželů.

1. Úprava taková je velmi důležitá, poněvadž se tím dává hospodářský základ rodině. Pravili jsme, že se majetkové právo manželské může přizpůsobiti různým vrstvám obyvatelstva, ale jedno řešení má býti panujícím a pak potřeby této vrstvy určí se za prototyp manželství, jako tomu bylo ve starém Rakousku, kde prototypem byla rodina úřednická a důstojnická. Zdá se, že při redakci osnovy na tuto okolnost pamatováno nebylo, ostatně program redaktorů byl tak omezen, že na to ani pamatovati nemohli. V Kafkově osnově rodinného práva zákonné majetkové právo upraveno je ve třech paragrafech.

V § 38 osnovy spojena byla prvá věta § 1233 o. z. o. s prvou větou § 1237 a vypuštěna byla druhá věta tohoto paragrafu, poněvadž — jak praví důvodová zpráva Kafkovy osnovy, str. 81 — oproti době, kdy vznikl občanský zákoník, je dnes manželka nepoměrně více zúčastněna na výdělečné činnosti mužově nebo je samostatně výdělečně činná; uvedená právní domněnka tedy nevystihuje správně skutečný stav věcí. Revisní subkomise považovala za správnější, aby ve sporných případech bylo ponecháno soudu, řešiti otázku vlastnictví jen na podkladě průvodního materiálu. Proto byl též odmítnut návrh, aby dosavadní domněnka nahrazena byla novou, vyslovující společné nabytí oběma manžely. V bratislavské komisi naproti tomu bylo usneseno, aby osnova převzala z práva platného na Slovensku ustanovení o koakvisici a pověřila ministerstvo unifikací tím, aby samo předložilo komisi superrevisní vypracované normy podle uherské osnovy obč. zákona. Pod vlivem bratislavské komise zařadila superrevisní komise do § 52 superrevisní osnovy třetí až pátou větu: »V pochybnostech se má za to, že to, co na jmění přibylo za trvání manželského společenství, nabyli oba manželé společně stejným dílem. Lze však vésti jak důkaz, že toho na-

byl ten nebo onen manžel, tak důkaz, že ono jmění manželům náleží poměrem jiným. Míru tohoto poměru posoudí soudce podle volného uvážení.«

Z toho jest viděti, že zde pronikají dvě myšlenky, které se redakčně kříží a zhusta zaměňují:

a) otázka, komu patří majetek nabytý v manželství za trvání manželství,

b) otázka, co se má státi s majetkem manželů, když se manželství skončí.

Prvá otázka je řešena v superrevisní osnově úplně opačně než v dosavadním o. z. o. Zásada odděleného majetku je zachována, ale je změněno důkazní břemeno. Kdežto podle o. z. o. platila domněnka, že vše, co v manželství bylo nabyto, nabytí manžel (§ 1237), je nyní stanovena domněnka společného nabytí obou manželů. Na tom stojí také vládní návrh (§§ 1062—1064). Změna tato měla nahraditi koakvisici. Ve skutečnosti ji nenahrazuje a komplikuje jen poměry za manželství. Je lépe zachovati pro dobu trvání manželství dosavadní ustanovení a pro případ smrti zavésti koakvisici.

Ustanoveními §§ 1062—1064 není nijak dotčena otázka, co se má státi s majetkem při skončení manželství. Podle o. z. o. i všech osnov čsl. obč. zák. je zachován princip odděleného majetku a smrtí jednoho z manželů nedozná majetek druhého manžela žádné změny. Zcela jinak na Slovensku, kde platí t. zv. koakvisice, což není nic jiného než společenství nabytého majetku na případ smrti. Pokud trvá manželství, nemá koakvisice žádného praktického účinku, každá strana nakládá majetkem, v době manželství jí nabytým, právě tak volně, jako majetkem, který měla v době uzavření manželství. Proto není možno žádati za trvání manželství ani zajištění, ani rozdělení spolunabytého majetku, věřitelé mohou se táhnouti jen k majetku toho manžela, který je dlužníkem a druhý manžel se nemůže proti takové exekuci brániti, že má koakvisiční nárok. Zanikne-li však manželství smrtí jedné strany anebo rozlukou nebo rozvodem, může každý manžel žádati na druhé straně, aby mu vydala polovici toho, co jí přirostlo na majetku po čas manželství. Od čistého majetku každé manželské strany je odečísti zvláštní majetek, t. j. majetek, který měla při sňatku, a ten majetek, který nabytá sice za manželství, ale dědictvím nebo darem. Rozdíl se rozdělí mezi obě manželské strany rovným dílem, a to tak, že se majetkové předměty, pokud zde ještě jsou in natura, rozdělí fysicky mezi obě strany. Podle novější praxe má býti nárok z koakvisice vyrovnán pokud možno v penězích, není-li to na újmu druhé strany.

Legislativně politicky vzato, je koakvisice přizpůsobena potřebám středních výrobních vrstev. Politická struktura naší republiky opírá se o tyto vrstvy a proto máme za to, že je nutno dáti přednost principu koakvisice před principem odděleného majetku, který hovoří absolutistickému státu dynastickému.

Osnova uherského občanského zákoníka obsahovala velmi zevrubné předpisy, hledící k úpravě koakvisice. Redakce této osnovy z roku 1928 má ustanovení o koakvisici (společenství nabytého majetku) obsaženo v §§ 140—161, tedy v 21 paragrafu. Osnova těchto ustanovení je tato: 1. obecné předpisy, obsahující znaky koakvisice (§ 140) a její konec (§ 141), 2. předměty zvláštního majetku každého z manželů, výpočet (§ 142), co se nepřipočítá (§ 143), praesumpce (§ 144), 3. hodnota zvláštního majetku, náhradní kusy (§ 145), dluhy (§§ 146, 147), spotřebované části (§ 148), 4. poměry během manželství, neomezené vlastnictví (§ 149), zjištění zvláštního majetku (§ 150) převedení na druhou manželskou stranu (§§ 151, 152, 153), 5. rozdělení majetkové hodnoty koakvisice (§§ 154—158), 6. oddálení rozdělení (§ 159), 7. určení obdarovaného (§ 160), 8. ztráta koakvisice (§ 161). Osnova tato má velmi detailní ustanovení, která vycházejí ze zcela jiné legislativní techniky než návrh našeho občanského zákoníka a proto nelze je převzít, i když nám mohou býti v mnohém dobrým vůdcem. V ostatních zákonících je společenství nabytého majetku upraveno jen jako typ svaatební smlouvy, tedy hledisko je podstatně jiné než zde, kde má býti upraveno jako zákonné majetkové právo manželů.

Pro nás padá na váhu, že základem má zůstatí princip odděleného majetku obou manželů a že jen po skončení manželství má se majetek rozdělití rovným dílem mezi oba spoluzmanžele, a tu se můžeme postavití na stanovisko, že majetek nabytý za manželství, třebaš není společný, stává se smrtí (rozlukou) společným majetkem, který se spravuje podle zásad o spoluvlastnictví. Stanovití je, co považovatí jest za společný majetek a co je majetkem odděleným každého manžela. Správné je, že již za trvání manželství může každý z manželů žádatí, aby se určil oddělený majetek každého manžela veřejnou listinou.

Za společný majetek je považovatí veškerý majetek, který nabył jeden z manželů za trvání manželského společenství nebo oba manželé společně, s výjimkou toho, co nabył manžel dědictvím nebo darem, dále to, čeho manžel použil k udržení svého odděleného majetku. Za oddělený majetek považuje se majetek, který měli manželé v době sňatku a vše, co k tomuto majetku přibylo bez újmy majetku spolunabytého. Od aktiv jest odpočísti dluhy, které musíme lišití zase na dluhy spolunabytého

majetku a na dluhy odděleného majetku, které podle zásady uvedené v § 1409 o. z. o. budeme lišiti podle toho se kterým jméním souvisí, při čemž se domníváme, že dostačí tento pružný předpis lépe než detailní výpočet, který nikdy nemůže být úplný a který pak vede k větší nejistotě než předpis pouze rámcový a pružný.

Postavíme-li se na stanovisko, že skončením manželství nastává již tím spoluvlastnictví mezi oběma manželskými stranami, pak odpadají také další předpisy o tom, jak se tento majetek má rozdělit. Doba rozdělení je také dána, ale zvláštní předpis, pamatující na zvláštní případy, byl by zde na místě.

Konečně bylo by stanoviti, že nevinný rozloučený manžel má právo rozhodnouti se buď pro toto rozdělení spolunabytého majetku anebo žádati, aby veškerý majetek byl považován za oddělený majetek té oné strany manželské. Manželská strana, která se dopustila vraždy manžela, nemá nároku na koakvisici.

2. Další otázka se týká správy jmění manželčina manželem. Tato správa je převzata nezměněně z o. z. o. (§§ 1238, 1239) do §§ 1065, 1066 vládního návrhu. Domníváme se, že je toto ustanovení správné. Námitky ze Slovenska, že by tím mohlo nastati exploitování ženy manželem, nejsou důvodné, neboť manželka může kdykoliv odvolati toto zmocnění. Nejasnost je v ochraně třetích osob. Níže navrhujeme rejstřík svatebních smluv a tu se domníváme, že odvolání správy majetku je dáno vůči třetím osobám jen tehdy, když toto odvolání bylo zapsáno do rejstříku svatebních smluv, leda že by byly o něm věděly. Námitku, že žena pro svoji pasivnost toho nepoužije, vyvracíme tím, že pasivní člověk je tvor politováníhodný, ale že se mu žádným zákonem nedá pomoci, což svědčí o tom, že pasivní muž je exploitován aktivní ženou, třebaš by měl všechny prerogativy manžela jako hlavy rodiny. Na druhé straně manželka jako matka je absorbována tímto úkolem do té míry, že má být ve správě majetku manželem podporována. Z toho důvodu se domníváme, že dosavadní ustanovení vládního návrhu je učiniti zákonem.

VI. Smluvené majetkové právo manželů.

1. V dosavadním právu ustanovuje o. z. o. v 28. hlavě druhého dílu o smlouvách, jimiž se upravují majetkové poměry mezi manžely. Hlava tato je hodně nepřehledná a v uspořádání majetkového práva manželského znamená vládní návrh obč. zák. nepopiratelný pokrok. Smlouvy tyto jsou smlouvami svateb